

Ambr. Fusinieri, Risposte sulla rugiada, sulla scomparsa della neve ed altri articoli dei Signori Melloni e Bellani.

— — Risposte al dottore Bartolomeo Rizo sopra varj punti di mecnica molecolare.

A. Ferrai Rodigino, Progretto di Riforma dei teatri musicali. Venezia. 1844. 8.

Luigi Muzzi, Iscrizioni pe' solenni funerali a Maria Carolina Arciduchessa d'Austria etc. (Il politecnico Nr. 31—34).

Disse 3 Skrifter ere meddeelte af *Gråberg de Hemsöe*.

Extrait du programme de la société Hollandaise des sciences a Harlem pour l'année 1844.

Wedel-Simonsen, Bidrag til den fyenske Kongeborg Rugaards, dens Læns og dens Lænsmands Historie, 3die, 4de Stykke (i 22 Exempl. til Omdeling blandt Selskabets Medlemmer).

Mödet den 29de November.

Professor *Forchhammer* meddeelte følgende Bemærkninger:

Hr. Candidat *Worsaae* har i et lille Skrift „Runamo og Braavallaslaget“ angrebet Resultatet af den Undersøgelse af Runamo, som Videnskabernes Selskab lod udføre ved en Commission, bestaaende af Etatsraad *Finn Magnusen*, Justitsraad *Molbech* og mig. Da den Deel, som jeg har taget i denne Undersøgelse, ikke forandres ved Hr. Etatsraad *Finn Magnusens* senere Arbejder over de kunstige Liniers Natur og Betydning, maa jeg ansee det for rigtigst, at jeg uafhængig af mine Herrer Colleger forsvarer den Deel af Beretningen, hvorfor Ansvar et ene hviler paa mig, nemlig den fysisk-geognostiske Undersøgelse af Stedet selv, og, da Hr. *Worsaaes* Fremstilling af mit Votum i denne Sag er meget urigtig, anfører jeg her den mig vedkommende Deel af Beretningen:

„I Runamos Granitflade findes en Trappgang, hvis Steenmasse er tæt, sort og meget haard, hvori der forekommer en Mængde smaa gule Svovlkiispunkter og, hvad der er langt interessantere, netop her udkiler den sig, det vil sige, den bliver smallere og smallere indtil den tilsidst forsvinder. Dette Forhold, som sandsynligviis findes ved alle

Trapgange, iagttages ikkun sjældent der, hvor ingen nyttige Mineralier foranledige en Forfølgelse af Gangen ved Bjergbygning, og jeg, *Forchhammer*, har, omendskjøndt jeg har undersøgt og forfulgt en stor Mængde Trapgange, aldrig seet det för. Gangens Strygning er Nord-Nordost og Syd-Sydvest; den kiler sig ud imod Syd-Sydvest; men, förend den saaledes forsvinder, forlader den sin lige Retning og danner flere Böininger. Man indseer ogsaa let, at den Klöft, som er frembragt ved Jordrystelsen og udfyldt ved Trappmassen, ikkun der, hvor denne forenede Virkning var stærkest, kunde blive bred og uafhængig af Granitens Afsondringsflader; at den derimod paa andre Steder maatte blive mindre mægtig, og derfor tildeels följe Hovedsteenmassernes Aflösningsflader."

„Paa den nordöstlige Skrænt af Runamoklippen har denne Gang en Mægtighed af 28 Tommer, og 12 til 16 Alen derfra findes i Gangens Strygnings-Retning en Klöft i den bratte Granitvæg som, uden al Tvivl hidrører derfra, at Trappen er udvasket og nedfaldet."

„I Trapgangens Böininger og Udkilinger har man villet see en Slanges Figur, og en vis Lighed kan ikke miskjendes, men jeg, *Forchhammer*, gjentager: disse ydre Omrids og denne Figur ere aldeles tilfældige og blot Naturens Værk. Paa Slangen findes der Linier i Trappen og det er disse Linier, hvilke man undertiden har anseet for Runer, undertiden derimod betragtet som Naturspil."

„Der forekommer to Arter af Linier paa Trapgangen:"

„1) Nogle, som fra Gangens ene Grændselinie gaae tværs over til den anden. Mange af disse fortsættes dybt ned i Klippen og have overalt den samme Brede. Dette er Revner, saaledes som de overalt vise sig i Trapgange, og som især i de smalle Gange bestandigen gaae fra den ene Begrændsningsflade til den anden, hvorved de tillige vise en stor Parallellismus."

„2) Andre Linier udfylde derimod med deres Længde ikke den hele Trapgangs Brede. De ere afbrudte nær ved Randen, og paa et Par Steder, hvor man har kunnet undersøge dem nøiere, finder man, at de ikke gaae ned i den dybere liggende Masse. Disse Linier ere upaatvivelig et Konstproduct, sandsynligviis Runer. Det, som endnu mere bekræfter denne Mening, er, at disse sidste Linier undertiden ende med en lille Trekant, saaledes som vi danne den ved et F, en Form, der ikke vel kan tænkes under disse Forhold frembragt ved Naturen. Endelig

bekræftes den Mening, at disse Linier ere Konstproducter, ogsaa der- ved, at de paa et Sted meget tydelig gaae over i Graniten. Da Trap og Granit ere meget forskjellige Steenarter, og her skarpt adskilte, saa er det ikke vel tænkeligt, at Revner i Trappen skulde fortsætte sig ind i Graniten, noget, som jeg, *Forchhammer*, heller aldrig har iagttaget. Naar nu enkelte Linier, som ved Runamo er Tilfældet, fra Trappen virkelig fortsættes ind i Graniten, saa maa dette være en Konstvirkning, og man kan formode, at de skyldte en ubehændig og uövet Konstner deres Oprindelse. Jeg, *Forehammer*, maa derfor ogsaa for mit Vedkommende ansee det for afgjort, at en Deel af de Linier, der findes paa den saakaldte Slange i Runamo, ere konstige. Ogsaa af de naturlige Revner ere flere tydeligen benyttede til lignende Tegn. Man erkjender dette ved de kileformige Fordybninger, som de vise paa flere Steder."

„Efterat jeg, *Forchhammer*, saaledes havde overbeviist mig om, at der forekommer konstige udhugne Streger paa Trapgangen ved Runamo, bleve vi enige om den Maade, hvorpaa vi vilde lade Monumentet attegne, og da Mineralogen og Geognosten i dette Tilfælde maatte have en afgjørende Stemme, blev det vedtaget, at jeg, *Forchhammer*, ene skulde bestemme, hvilke Linier der maatte antages at være indhugne af Menneskehaand, og hvilke der maatte forudsættes at skyldte Naturen deres Oprindelse. Fremgangsmaaden var nu fölgende:"

„Enhver enkelt Linie blev undersøgt, og de Linier, som jeg ansaae for indhugne, efterskrevne med Krid. Derpaa tegnede Hr. *Christensen*, som havde ledsaget os, først de saaledes udmærkede Linier med stærke Streger, og siden de andre, som jeg ansaae for Revner, med fine Linier. Den fölgende Dag sammenlignede alle Committeens Medlemmer Tegningen med de naturlige Forhold."

„Saaledes er een Tegning fremkommen, som vi gjengive med to Kobbertavler, hvoraf den ene viser alle konstige Linier (Runer?) med stærk Sværte, medens alle naturlige Revner ikkun ere antydede, og den anden Kobbertavle viser ogsaa disse Linier med samme Styrke som de andre, hvilket er Tilfældet i Naturen. Den sidste Kobbertavle er altsaa et Portrait af Runamo; ved den første derimod har der været benyttet Kritik; men, jeg gjentager det, denne Kritik var udelukkende bestemt ved den naturvidenskabelige Undersøgelse, og ingen forudfattet Idee om

Tegnenes mulige Betydning kan have havt Indflydelse derpaa, da Runebøgstaverne ere mig, *Forchhammer*, aldeles ubekjendte."

Der gaaer igjennem Hr. *Worsaaes* Bog en Grundtanke, som udtaler sig paa mange Steder, nemlig den, at jeg har forfört Etatsraad *Finn Magnusen* til at see Runer i Runamo's Tegn og til at forsøge paa deres Udtydning: „Imidlertid," siger *Worsaae*, „er det aabenbart, at en saa lærd og kyndig Mand som *F. Magnusen* neppe vilde have understøttet sin Mening om Hoby Kongsgaard med de ovenanførte svage Grunde, naar han ikke havde stolet paa *Forchhammers* Udsagn, at der i Runamo Trapgang var indhugget Characterer" og „For det Første maa *F. Magnusen* hverken ene eller meest bære Skylden, eftersom det udelukkende var paa den naturkyndige *Forchhammers* Opgivende, han stolede, idet han erklærede de saakaldte kunstige Linier for Runer; thi under disse Omstændigheder er det meget undskyldeligt, at en for Runeliteraturen saa begejstret Mand, som *F. Magnusen*, kunde troe at have fundet Nøglen til Binde-runer, saameget mere som der virkelig gives Binderuner, der skulle løses paa lignende Maade. Havde *Forchhammer* ikke saa bestemt erklæret de fleste Revner for kunstige, vilde *F. Magnusen* neppe have vovet en Fortolkning." Jeg er derfor efter Hr. *Worsaaes* Mening den egentlig Skyldige. Jeg troer neppe, at jeg behøver at commentere over det Urimelige, der ligger i denne Paastand, at jeg skal være ansvarlig for den aldeles forkerte Anvendelse, som *F. Magnusen* efter *Worsaaes* Mening har gjort af min Undersøgelse.

Den første Egenskab, som man kan fordre af en Kritiker, er *Retfærdighed*; men jeg troer neppe, at nogen af mine Læsere vil kalde Hr. *Worsaaes* nylig anførte Dom retfærdig, og jeg kan ikke nægte, at jeg heri, saavel som paa mange andre Steder i Bogen finder en Bestræbelse efter at lade mig især staae til Ansvar, en Bestræbelse, som jeg alligevel ikke har den ringeste Grund til at tilskrive noget fjendtligt Sindelag imod min Person. Men, at Hr. *Worsaae* overmaade gjerne vilde vælte Skylden for det, som han anseer for en stor Feiltagelse, fra en Archæolog over paa en Naturforsker, synes mig at fremgaae temmelig klart af Bogens hele Tone og Tendens. Naar man nu betænker, at det er Oldkyndigheden, der har ønsket Hjælp af Naturforskningen, og at denne Hjælp hverken kunde udvide vor Videnskab eller yde vedkommende Naturforsker nogen stor Ære, kan man ikke kalde det meget

passende at gjøre et Forsög paa at paabyrde Naturforskeren ogsaa Ansvar for det som Archæologen skal have forbrudt. Altsaa, selv om alle Hr. *Worsaaes* Præmisser vare rigtige, vilde hans Dom være baade uretfærdig og upassende. Men Præmisserne ere aldeles urigtige. Jeg skal have sagt, at der i Runamo's Trægang var *indhugget Characterer*. Jeg finder i hele Commissionens Beretning Ordet Characterer ikkun brugt paa følgende Sted: „Jeg, *F. Magnusen*, anseer det for upaatvivleligt, at „de ved Runamo indhugne ældgamle Characterer ere Runer, nogle til „deels af disses mest bekjendte Art,“ derimod bruges Ordet Characterer i det korte Udtog, som i Videnskabernes Selskabs Program for 18 $\frac{2}{3}$ gives af Commissionens Beretning, hvor de enkelte Medlemmers Mening ikke er fremhævet. Naar mine i gammelt Skrift kyndige Colleger erklærede disse Linier for Characterer, havde jeg ingen Grund til at afvige fra deres Mening. Jeg skal endvidere have sagt, at de kunstige Linier ere *sandsynligviis Runer*. Dette Sted findes i Commiteens Beretning Pag. 40 (see Pag. 4); men, da jeg ellers i Beretninger altid udtrykkeligen vedföier mit Navn, hvor mit specielle Studium förer mig til et Resultat, hvilket her ikke er skeet, og, da jeg allerede paa næste Side udtrykkeligen erklærer, at jeg ikke kjender Runer, kan denne Bemærkning ikke hidröre fra mig, og enhver, der læser Beretningen med nogen Opmærksomhed igjennem, maa overbevise sig om, at jeg med den største Omhyggelighed har undgaaet at udtale nogen Mening om de kunstige Liniers Betydning som Skriftegn, et Spörgsmaal, der aldeles ikke vedkom min Opgave. Jeg har altfor megen Agtelse for Hr. *Worsaaes* redelige Alvor og Iver for sine Studier, at jeg skulde troe, at denne Feil er forsættlig, jeg kan ogsaa let tilgive den; men for en saa stræng Kritiker, som Hr. *Worsaae* er, maa den være meget ubehagelig, og naar en forudfattet Mening om min Bröde kunde bringe ham til at misforstaae saa klare Ord, svækker han hos Andre Tilliden til sine övrige Resultater.

Jeg gaaer nu over til Hr. *Worsaaes* Kritik af de af mig opstillede Grunde for at antage en Deel af Linierne paa Runamo Trægang for kunstige. Jeg har saaledes, som fremgaaer af Beretningen, især omtalt 2 Kjendetegn, nemlig at 1) nogle Linier gaae fra Trappen over paa Graniten (Hr. *Worsaae* siger, at det ikkun er een Linie; da Commissionens Tegning ikkun viser een saadan Linie, og jeg nu ikke kan angive de andre, skal jeg ikke stride med ham om dette Punct), og at

2) en Mængde af Tværlinierne ikke gaae ud til Grændselinien imellem Trap og Granit, men standse noget förend de naae den.

Med Hensyn til Nr. 1 bemærker Hr. *Worsaae*, at Hovedtrappgangen ikke langt fra dette Sted udsender en meget smal Arm, hvorved det Stykke Granit, hvorpaa den omtalte Linie forekommer, bliver omgivet af Trap. Han antager det nu for en Tilfældighed, at den omtalte Linie træffer sammen med en kunstig Linie i Trappen. Jeg ansaae det efter en omhyggelig Undersøgelse ikke for et Tilfælde, ligesaa lidt som jeg kan ansee Linien i Graniten for en Revne, da en virkelig Revne ikke vilde havde standset midt i det af Trappen indesluttede Granit-Stykke, men vilde have fortsat sig til den meget smalle Arm af Trappgangen. For at blive forstaaet ogsaa af den i disse Forhold mindre kyndige Læser maa jeg her bemærke, at naar en skjör Masse revner, saa fortsætter Revnen sig næsten altid, enten öieblikkeligen eller meget snart efter at den har begyndt at danne sig, indtil den træffer paa en Afbrydning af Massen, enten en anden Revne eller en Masse af en anden chemisk Natur. Derfor borer man for en Revne i Glas for at forhindre den i at gaae ud til Randen og derfor sammensætter man Kar, der skulle modstaae stærke Explosioner, af Plader af forskjellige Metaller. Denne Linie, der gaaer over paa Graniten, findes paa en af Hr. *Worsaaes* Afstöbninger; s. lv der vil man neppe være tilböielig til at betragte det som en tilfældig Sammentræffen. Med Hensyn til Nr. 2 ere saavel Prof. *Nilsson* i Lund som *Worsaae* enige med mig i at mange Tværlinier ikke gaae ud til Graniten, men *Nilson* anförer og *Worsaae* stadfæster det, at der hyppigen ligger en Revne tværs for disse Tværlinier. *Worsaae* angiver disse Revners Styrke ikke nöiere. *Nilsson* siger derimod udtrykkeligen, at de ere *fine* Sprækker. *Nilsson* og *Worsaae* slutte nu deraf, at disse *fine* Længde-Sprækker have standset Tværrevnerne. Jeg vil et Öieblink med Hr. *Worsaae* antage, at baade Længde- og Tvær-Linierne ere naturlige Sprækker: da maa de förste for at kunne forhindre Tværrevnernes Fortsættelse naturligviis enten være ældre eller i det mindste samtidige med disse, og maatte da ogsaa have lidt den samme Forandring ved Forvittring. Man indseer derfor aldeles ikke, hvorfor Forvittringen ikkun har angrebet Tværspækkerne og forvandlet dem til „trinda fårar,” som *Nilsson* siger, medens Længdesprækken er endnu en „fin springa,” som han först opdagede ved nærmere Undersøgelse med Meiselen. Jeg kjen-

der ikke en saadan næsten vilkaarlig Virkning af Forvittringen, og desuden forekommer der Længdelinier i den mellemste Deel af Gangen, som i deres Character ikke ere væsentligen forskjellige fra Tværlinierne. Vilkaarligheden i Hr. *Worsaaes* Forklaringsmaade forekommer mig derfor indlysende. *Nilsson* og *Worsaae* finde, at der fra mange af de af mig for kunstig ansete Linier gik en fin Sprække ned i Dybden. Dette har jeg ogsaa bemærket „ogsaa af de naturlige Revner ere flere tydeligen benyttede til lignende (kunstige) Tegn.” Jeg kan derfor paa ingen Maade opgive den Mening, at der paa Runamo Trapgang forekomme kunstige, indhugne Linier. Dette var det første Spørgsmaal, som Commissionen forelagde mig, og derom har jeg i Beretningen udtrykt mig ganske bestemt.

Den anden Opgave var nu at udpege de Linier, som kunde ansees for kunstige. Med Hensyn hertil tør jeg aldeles ikke haabe at have undgaaet Feiltagelser; til at bestemme Kjendsgjerningen i Almindelighed kunde jeg udvælge de tydeligste Linier, men hvor det kom an paa at skjønne i alle enkelte Tilfælde, vare Misgreb maaskee uundgaaelige. Jeg har ogsaa i Beretningen udtrykt mig med Varsomhed om denne Opgave, „jeg bestemte, hvilke Linier der maatte antages at være indhugne af Menneskehaand, og hvilke der maatte forudsættes at skyldes Naturen deres Oprindelse.” „Enhver Linie blev undersøgt og de Linier som jeg *ansaae* for indhugne” &c.

Jeg kommer nu til den Beskyldning, at *de tildeels efter Forchammers Anviisning optagne Afbildninger af Runamo ere aldeles upaalidelige*. Committeeen har i Beretningen sagt, at der ved Forfærdigelsen af Hoved Tegningen er anvendt Kritik, Hr. *Worsaae* kunde altsaa, som han ogsaa har gjort, angribe Grundsætningerne for denne Kritik, men ved Bedømmelsen af Udførelsen af et af Kritiken afhængigt Arbeide, i dette Tilfælde Tegningen paa Tab. II, maa han stille sig paa vort Standpunkt, og ikke forlange, at vi, hvis Arbeide er udført for 11 Aar siden, skulle staae paa hans. Dermed falde altsaa Klagerne over de manglende Linier bort, da vi *ansaae* dem for naturlige, uforandrede Revner, og altsaa ikke kunde optage dem i en Hoved-Tegning, der ikkun skulde angive de kunstige Linier. Det er denne Udeladelse, der giver de 2 Tegninger, nemlig Commissionens og Hr. *Worsaaes* et saa forskjelligt Udseende. „I Virkeligheden,” siger Hr. *Worsaae* „fremviser

Gangen et forvirret Billede af en stor Mængde tildeels uordentlig sammenløbende Linier." Det var jo netop dette forvirrede Billede, som vi vilde opløse ved at udelukke alle naturlige og ved Kunst uforandrede Revner. Vi troede at sikre os imod den mulige Indflydelse, som en forudfattet Mening kunde have, derved, at den af os, der anvendte den naturhistoriske Kritik, ikke kjendte Runer, og at den, der senere skulde bestemme de kunstige Liniers Natur og Betydning, ikke havde den ringeste Indflydelse paa Bestemmelsen af, hvilke Linier der skulde optages i Tegningen. Mon Hr. *Worsaae* virkeligen har været ligesaa uhildet, mon han ikke fra et historisk Standpunct er kommen til det Resultat, at der ikke kunde findes Runer ved Runamo, og derpaa har ledet efter Beviser for den naturlige Oprindelse af alle Linier, som findes der? En anden af Hr. *Worsaaes* Anker er, at de Linier, som jeg ansaae for kunstige, ere meget for bestemt tegnede, og at de have samme Fyldighed og slutte skarpt baade paa Siderne og for Enden. Denne Anke hidrører igjen derfra, at Hr. *Worsaae* aldeles ikke har kunnet forlade sit Standpunct og sætte sig ind i det, hvorpaa vi stode, da vi foretoge Arbejdet. Den naturhistoriske Kritik havde viist, at der paa Runamo forekomme 2 Slags Linier: *kunstige* og *naturlige*, at deres Sammenblanding i et „forvirret Billede" gjorde enhver Udtydning umulig, og vi betragtede det som vor Opgave at gjengive Texten saa reen som vore Kræfter tillode. At denne Adskillelse af de kunstige og naturlige Linier ikke overalt har været heldig, har jeg indrømmet som muligt, men at man efter vor aabent udtalte Anskuelse vil bebreide os, at vi i vor første Tegning ikke have gjengivet Linierne med deres absolute Tykkelse paa ethvert Sted, er Uret, da det var vor Opgave at give ogsaa for den i Naturvidenskaberne ukyndige Læser et tydeligt Billede af det, som vi ansaae for et System af kunstige Linier. Den Skarphed, hvormed Linierne ere afridsede, er saaledes tildeels begrundet i vor Anskuelse; den ligger tildeels ogsaa deri, at vor Afbildning er Kobberstik, Hr. *Worsaaes* derimod Steentryk, som er langt bedre skikket til at gjengive slige Gjenstande. Med Hensyn til de enkelte Figurer, som Hr. *Worsaae* ikke har kunnet finde igjen, maa jeg bemærke, at ikke Forvittringen kan have forstyrret dem, men vel de mange Vedkommende og Uvedkommende, som sikkert have besøgt Stedet, siden Commissionens Undersøgelse atter har henledet Opmærksomheden paa samme. *Nilsson* beskriver, med

hvilken Omhyggelighed han har søgt at undgaae Beskadigelsen af Tegnene, ikke desto mindre har han hugget med Meiselen for at undersøge dem, mon alle de, som have besøgt Stedet, have anvendt samme Omhyggelighed, mon ikke Kaadhed kan paa dette eensomme og ubeskyttede Sted have forstyrret eet eller andet Tegn, som Hr. *Worsaae* nu benytter som Beviis for Tegningens Upaalidelighed? Saameget altsaa ikkun til Slutningen: for de Linier, som mangle i vor Hovedtegning, er jeg ansvarlig; de ere udeladte ifølge den Kritik, jeg har anvendt; det er ikke Mangel paa *Paalidelighed*, at de mangle, da det udtrykkeligen er sagt, at der er anvendt Kritik ved denne Tegning; med Hensyn til de øvrige Feil, som Hr. *Worsaae* angiver ved denne Tegning, skal jeg blot bemærke, at Hr. Theatermaler *Christensen*, som har forfærdiget den, er bekjendt som en meget nøiagtig Tegner; og selv, om jeg, som er ikkun lidet övet i slige Sammenligninger imellem Tegninger og Tegn, hvis Betydning er ubekjendt, skulde have overseet en Feil, saa vilde mine Herrer Colleger, til hvis Fag disse Sammenligninger høre, ikke have ladet den passere, og alle Commissionens Medlemmer sammenlignede Tegningen med Originalen. Hvor vanskeligt det forresten er med saadanne Tegninger, kan man see af de Linier, som i deres Form nærme sig et *Ø* Nr. 22—23, der findes fuldstændige saavel paa Commissionens som paa *Worsaaes* Tegning, men som paa *Worsaaes* Gipsafstøbning ere næsten ukjendelige.

Men, vil Læseren maaskee indvende, Hr. *Worsaae* har ikke talt om denne Hovedtegning, men om den anden, der skal være et Portrait af Runamo. Derpaa svarer jeg, at Hr. *Worsaae* har meent den Afbildning, hvorpaa ikkun de kunstige Linier ere gjengivne, omendskjönt han har ladet den anden aftegne i sin Bog. Dette fremgaaer ganske klart af hans Ord: „da jeg saaledes af de ovenanførte Grunde havde forvisset mig om, at den ældre Afbildning af Runamo Trapgang var aldeles „upaalidelig og ufuldstændig, kunde jeg naturligviis heller ikke nære „den allermindste Tvivl om, at *F. Magnusens* hele Læsning og Fortolkning af Indskriften, der var grundet paa Afbildningen, ligeledes „maatte være fuldkommen urigtig.” Etatsraad *F. Magnusen* har ved sin Fortolkning ikkun brugt Hoved Tegningen, der indeholder ikkun de for kunstig ansete Linier; ikkun ved denne Tegning har han sat Tallene paa den med Beretningen fölgende Kobbervavle. Her har Hr. *Worsaae*

i sin Iver for at faae Tegningen og dermed Fortolkningen dømt, omtalt begge Tegninger under eet, og overført de Bebreidelser, der muligen kunde træffe den sidste, af os som en mindre væsentlig Sag behandlede, Tegning, paa den første.

Denne sidste Tegning bliver af Commissionen i sin Beretning med et maaskee mindre heldigt Udtryk kaldet Portrait af Runamo. Den er mangelfuld, men ogsaa ved Portraiter forsøger Kunstneren neppe at gjengive enhver Enkelthed, naar han kun fremstiller det Characteristiske og Vigtige. Hvor slet Portraiterne blive, naar man ikke skjelner imellem det Væsentlige og Uvæsentlige, seer man bedst ved Daguerrotyperne. Jeg skal alligevel nu forklare, hvorledes det forholder sig med denne Tegning, hvoraf Læseren vil see, at den Feil, som er her begaaet, ikkun ligger i Udtrykket, og ikke har havt den ringeste Indflydelse paa *F. Magnusens* Udtydning af Tegnene. Efter at de for kunstig ansete Linier vare indtegnede, begyndte Hr. *Christensen* at tegne de andre Linier; men Umuligheden af at tegne alle Revner og Sprækker blev snart indlysende, man udelod derfor de Linier, om hvis Natur som Sprækker der ikke var Tvivl, og opførte ikkun dem, der muligen kunde forvexles med de kunstige Linier. Hvor vanskeligt det er at give en rigtig Tegning af alle Linier paa Runamo, kan man lære af Hr. *Worsaae*; „Kun maa jeg atter bemærke, at selv denne Tegning giver en ufuldstændig Forestilling om Runamo; det vilde være forgjæves at søge at opdage og aftegne alle de fine Revner, hvoraf Gangen er gjennemskaaret.”

Hr. *Worsaae* har den Fortjeneste at have taget Gips-Afstøbninger af enkelte Partier af Runamo. Omendskjönt jeg nu paa ingen Maade kan indrømme, at det Spørgsmaal, hvorom det her især dreier sig, nemlig om der findes kunstigen indhugne Linier paa Runamo Trapgang, kan afgjøres ved Gipsafstøbninger, saa beder jeg dog Læseren at betragte dem; de Kjendetegn, som jeg har angivet for at adskille naturlige og kunstige Linier, ere ret vel udtrykte paa dem; han vil kunne see, hvorledes D Tegnet er udtrykt i Gipsen, og vil ved en Sammenligning kunne overbevise sig om, at ingen af de Kjendetegn, som jeg har anseet som Beviser for kunstige Linier findes paa Afstøbningen af Busemåla Trapgang.

Förend jeg slutter, maa jeg endnu omtale en Forskjel imellem Hr. *Worsaae* og mig, som bestaaer i den overordentlig store Sikkerhed,

hvormed min Kritiker udtaler sine Resultater. Jeg har ikke kunnet opnaae samme Sikkerhed i alle mine Resultater, og jeg har en stærk Formodning om, at Forfatteren til „Runamo og Braavallaslaget” skylder den faste Overbeviisning om sine fysisk-geognostiske Resultaters Rigtighed til en vis Mangel paa Erfaring, som forresten er let undskyldelig hos en Mand, hvis Fag disse Undersøgelser ikke ere.

Etatsraad *Finn Magnusen* meddelte derpaa følgende Bemærkninger:

I Anledning af Hr. *Worsaaes* nysudkomne Stridsskrift angaaende „Runamo og Braavalleslaget” har jeg for min Deel kun lidet at föie til Prof. *Forchhammers* nu oplæste Svar, da jeg næsten i et og alt maa henvise til det, som jeg forhen har skrevet om denne Gjenstand i Videnskaberne Selskabs historisk-philosophiske Afhandlingers 6te Bind. Dog anseer jeg det ikke for oversfödigt her at bemærke følgende:

Da det 1833 af ovennævnte Mineralog var blevet oplyst, at en stor Deel af Runamo's Figurer vare indhuggede, blev det min Pligt at söge at udfinde om de skulde forestille Skrifttegn, hvis Art eller Betydning jeg kunde kjende eller udgrunde. Paa selve Stedet fandt jeg (see l. c. S. 41) at de for indhuggede antagne vare Runer, nogle nemlig af disses mest bekjendte Art, andre derimod ubekjendte og saaledes blandede med de andre, tildels som Binderuner, at der neppe kunde have noget Haab om Indskriftens Dechiffrening. I fulde 10 Maaneder kom jeg ikke videre i den Henseende, i det jeg dog tit, men forgjæves, havde sögt at læse Skriften (efter Hr. *Christensens* Afbildning) i sædvanligst Retning, fra Venstre til Höire, indtil jeg paa engang, ved at begynde fra Höire (hvilket adskillige gamle Runeindskrifter fordre) troede at kunne læse tre tydelige Ord i det oldnordiske (fordum i Island kaldet det danske) Sprog, og Resten, mestendeels læst efter Binderunerne Regler, forekom mig da ligeledes som kjendelige Ord i samme Tungemaal. Jeg nedskrev disse efterhaanden i den korte Tid af et Par Timer, og mærkede da snart at det optegnede for det meste (nemlig med Undtagelse af hine tre første og adskillige efter disse følgende Ord) syntes at udgjöre allitererede Vers i det ældste skandinaviske Versemaal. Af Begyndelsen (m. m.) troede jeg at kunne slutte, at de formeentlige Vers